

сполучною ланкою між навчальною та позанавчальною роботою, сприяє входженню знань у життя та науку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Степанюк К. І. Інструментальна модель формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи у процесі проектної діяльності / К.І. Степанюк // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній шкалах: зб. наук. пр. / редкол.: Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін.: зб. наук. праць. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 15 (68). – С. 165-170.

КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Степанюк К.І, канд. пед. н., доцент;

Золотопуп Т.О., магістрантка

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Зростання вимог держави до якості професійної підготовки вимагає оновлених теоретичних і методичних підходів саме до формування комунікативної компетентності, вдосконалення педагогічного спілкування, адже ці складові є невід'ємною ознакою педагогічної майстерності вчителя, запорукою його успішного особистісно-професійного зростання, ефективної взаємодії з усіма суб'єктами навчально-виховного процесу.

Особливості формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи досліджувались Л. Бірюк, В. Каплінським, В. Підгурською, Л. Савенковою, В. Усатим, О. Яковлівою та ін.

Методичні аспекти організації педагогічної практики, вдосконалення її змістово-методичного забезпечення увиразнюють наукові розвідки Н. Казакової, С. Кари, Л. Кацовой, Г. Кіт, В. Майбороди, В. Юрченка та ін.

Аналіз психолого-педагогічних джерел засвідчив, що виокремлення рівнів сформованості комунікативної компетентності майбутніх педагогів неможливе без виявлення критеріїв і показників оцінювання кожного з її компонентів.

Розробляючи критеріальну базу, ми взяли за основу існуючі критерії, показники і, відповідно, рівні за Н. Волковою, С. Мартиненко, В. Пасинок, Л. Савенковою, В. Усатим та ін.

С. Мартиненко стверджує, що критерії мають відповідати таким вимогам, як: «упорядкованість в ієрархічну систему, відображення послідовності вирішення завдань навчання та його перспектив, наочність і доступність для розуміння всіх учасників освітнього процесу: викладачів і студентів» [1, с. 104].

Зазначимо, що критерієм діагностування сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів за мотиваційно-ціннісним компонентом є усвідомлення й сприйняття ними системи гуманістичних цінностей у навчально-виховному процесі початкової школи та наявністю позитивних соціально-

ціннісних установок у спілкуванні; когнітивним – якість знань, їх осмислення, цілеспрямованість, варіативність; діяльнісно-процесуальним сформованість комунікативних умінь і навичок; емоційно-рефлексивним – задоволеність від педагогічного спілкування, орієнтація у власних можливостях і здібностях, усвідомлення значення самоконтролю у спілкуванні.

Вияв критеріїв сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи може мати різні рівні (високий, достатній, середній, низький), що безпосередньо впливають на якість їхнього спілкування під час педагогічної практики з учнями, їхніми батьками і вчителями. Нами виділено чотири рівні сформованості комунікативної компетентності студентів, на характеристиці яких зупинимося детальніше.

Щодо високого рівня, то варто зазначити, що майбутній фахівець задоволений як самим спілкуванням з учнями, їхніми батьками, вчителями початкової школи, так і його результатами; проявляє яскраво виражений інтерес до формування комунікативної компетентності; спрямований на становлення і підтримку діалогічних (полі логічних) стосунків у спілкуванні; прагне досягнення максимально високого рівня комунікативної компетентності.

Майбутньому вчителю з достатнім рівнем притаманні позитивні емоції від спілкування з учнями, їхніми батьками, вчителями; має інтерес до формування комунікативної компетентності; розуміє значення комунікативної компетентності, прагне оволодівати новими знаннями та вміннями, необхідними для ефективного педагогічного спілкування; оцінює власні можливості та здібності; має позитивні соціально-ціннісні установки у сфері спілкування і внутрішнє бажання до встановлення позитивної діалогічної (полілогічної) взаємодії на певних етапах потребує стимулювання діяльності викладачем, але прагне до самовдосконалення й професійного зростання.

На середньому рівні сформованості комунікативної компетентності студент має потребу спілкуватися з учнями, інтуїтивно відчуючи як позитивні, так і негативні емоції залежно від ситуації; виявляє незначну зацікавленість у формуванні комунікативної компетентності. Природність і щирість в емоційних проявах межують із його незацікавленістю в тому, щоб бути зрозумілим учням; характерною є нестійка діалогічна спрямованість; епізодично потребує самовдосконалення, стимулювання від викладача. Має поверхові теоретичні мовні й мовленнєві знання, знання про педагогічне спілкування; відчуває труднощі, застосовуючи їх у стандартних ситуаціях.

У майбутнього фахівця із низьким рівнем відсутній інтерес до педагогічної професії, він не усвідомлює значення комунікативної компетентності у професійній діяльності; переконаний в тому, що ефективно взаємодіяти з учнями може кожен, навіть не маючи спеціальної підготовки; відчуває незадоволеність від педагогічного спілкування, не має бажання вдосконалювати комунікативну компетентність.

Вищезазначене дозволяє розробити систему способів вимірювання динаміки формування комунікативної компетентності майбутніх учителів

початкової школи засобами педагогічної практики, на основі критеріїв, показників та рівнів, що є напрямком подальших наукових пошуків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мартиненко С. М. Діагностування особистісно-професійних якостей вчителя початкової школи: навч.-метод. посіб. / С. М. Мартиненко. – К. :АКМЕ ГРУП, 2015. – 208 с.

ОДНОКЛІТИННІ ОРГАНІЗМИ» У СИСТЕМІ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЇ В ЗОШ

Столяр О. А., студент

Чебан Л.М., канд. біол. н., асистент

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці,
Україна

Завданням розділу «Загальна біологія» є вивчення теоретичних і прикладних основ загальної біології, проблем, пов'язаних із збереженням і відтворенням навколишнього середовища. Особливість вивчення загальної біології в ЗОШ – вікові особливості учнів 10-11 класів, що визначають набір елементів методичної системи. Частіше використовується лекційна, семінарська форми занять, метод експерименту, самостійний та творчий шлях у вирішенні проблемних ситуацій, метод взаємного контролю і самоконтролю отриманих знань.

Мета дослідження полягає у визначенні місця теми «Одноклітинні організми» у системі вивчення загальної біології в ЗОШ.

У шкільному курсі біології з поняттям одноклітинний організм вперше учні зустрічаються у 6 класі при вивченні теми «Одноклітинні організми. Перехід до багатоклітинності». На вивчення цієї теми виділяється 8 годин. Тема включає одне лабораторне дослідження на тему: «Спостереження інфузорій». На цьому етапі вивчення теми «Одноклітинні організми» переривається і продовжується вже на уроках загальної біології у 10 класі, де навчальна програма поділяється на три рівні: рівень стандарту, академічний та профільний.

Розглянемо рівень стандарту навчальної програми з біології. У розділі II «Клітинний рівень організації живої природи» у темі «Загальний план будови клітин. Поверхневий апарат. Ядро», на вивчення якої відводиться 5 годин, є лабораторна робота «Будова клітин прокаріотів і еукаріотів». Дана лабораторна робота проводиться одразу після розгляду параграфу «Особливості будови клітин прокаріотів і еукаріотів». У темі «Клітина як цілісна система» продовжується вивчення одноклітинних прокаріотів у параграфі «Функціонування клітини прокаріотів як цілісної системи. Поділ клітин прокаріотів». Тут не виділено жодного лабораторного дослідження, яке б стосувалося одноклітинних організмів. Детальне вивчення одноклітинних організмів продовжується у розділі